

ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANI
ORHAN ONAR'IN AÇIŞ KONUŞMASI

Sayın Cumhurbaşkanımız,

Anayasa Mahkemesi'nin 25. Kuruluş Yıldönümü nedeniyle düzenlenen toplantıyı yüksek huzurlarınızla onurlandırdığınız için şahsım ve çalışma arkadaşlarım adına şükranlarımı sunarım. İzinlerinizle TBMM'nin Sayın Başkanını, Cumhurbaşkanlığı Konseyi'nin Sayın Üyesini, Sayın Başbakanı, Sayın Büyükelçileri, Ülkemizi şereflendiren Avrupa Ülkeleri Anayasa Mahkemelerinin Sayın Başkan ve temsilcilerini, Yüksek Yargı Organlarımızın Sayın Başkanlarını, Sayın Bakanları ve öteki konuklarımızı saygı ile selâmlıyor, «Hoşgeldiniz» diyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımız,

Zatı Devletlerinin, oluşumunun her aşamasını büyük bir ilgi ve titizlikle yakından izlediğini bildiğimiz 1982 Anayasası, 12 Eylül Harekâtından sonra oluşturulan Kurucu Meclis tarafından hazırlanmış ve halkoyuna sunularak % 90'ı aşan olumlu oyla Türk Ulusu tarafından kabul edilmiştir.

Bir toplumun hem temel kurumlarını ve hem de tüm yaşamını düzenleyen ekonomik, siyasî ve hukukî ilkeleri belirleyen anayasaların, şekillendikleri tarihi ortamın özelliklerini gözönünde tutmaları, sadece gerçekçi ve basiretli olmanın bir gereği olmayıp, aynı zamanda, toplumsal dinamizmi millet ve ülke bütünlüğünü tehlikeye düşürmeden sürdürebilmenin temel şartıdır.

Anayasa'nın kabulünden sonra ikinci Genel Seçimlerin yapılmasına çok az bir zaman kaldığı bu günlerde siyasi partilerin temel tartışma konularının başında anayasa değişikliğinin yer almasını, üzerinde önemle ve ciddiyetle durulması gereken bir olay olarak görüyoruz. Hiç kuşku yok ki anayasalar değişmez ve değiştirilemez kurallar değildir. Aksine, Türkiye gibi çok hızlı ekonomik, sosyal, siyasî ve kültürel değişmeler içinde bulunan bir ülkede, başta Anayasa olmak

üzere bütün hukukî normların bu değişmelere paralel bir biçimde değişmesi hem kaçınılmaz ve hem de yararlı bir gelişimdir. Ancak, Anayasa değişikliği sözkonusu olduğunda çok dikkatli ve ihtiyatlı davranmak gerekir. Sözlerimin başında da belirttiğim gibi anayasalar şekillendikleri ortamın özelliklerini yansıtır. Bu özellikler ise, toplumda uzun yıllar içinde oluşan kültür ve ideoloji birikiminden kaynaklanır. Bu nedenle, Anayasada bir değişiklik yapmadan önce değiştirilmek istenen kural veya kuralların hangi kültürel ve ideolojik birikimin ürünü olduğunun ve neden anayasal bir kural haline getirildiğinin dikkatli ve gerçekçi bir biçimde araştırılması zorunludur. Bu itibarla, gerekli dikkat ve ihtiyat gösterilmeden, aceleci davranışlarla yapılan değişikliklerin birbirini takip edeceğinden ve sonuçta anayasanın toplumun temel kurumlarını ve temel hukukî ilkelerini belirleyen özelliğini kaybedeceğinden ciddi biçimde endişe duyulması anlayışla karşılanmalıdır.

Sayın Cumhurbaşkanımız,

Geride bıraktığımız çalışma yılı içinde TBMM tarafından çıkarılan kanunların Anayasa'ya aykırılık iddiası ile büyük bir kısmının Mahkememize getirilmiş olması da üzerinde durulması gereken bir husustur. Yüksek malûmları olduğu üzere demokrasi sadece düşünce ve inanç özgürlüğüne dayalı bir tartışma rejimi değildir. Demokrasinin diğer bir özelliği de uzlaşma rejimi olmasıdır. Parlamentoda iktidar ve muhalefet partileri arasındaki yapıcı tartışmalar ne kadar gerekli ise, bu tartışmalar sonunda bir uzlaşmaya varılması da o kadar gereklidir. Kanunların, sadece iktidar partisine mensup milletvekillerinin oyları ile değil aynı zamanda, değişen oranlarda da olsa, muhalefet partilerine mensup milletvekillerince de desteklenip kabûl edildiğini görmek ülkemizde millî bir özlem haline gelmiştir. Yüce Meclisin bu özlemi gidermesini, sadece Mahkememize yapılan başvuruları azaltacağı için değil aynı zamanda ulusal görüş birliğini sağlayıp milletimizin birlik ve bütünlüğünü güçlendireceği için de ümit ve temenni ediyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız,

Türkiye hızlı bir kurumsal ve yapısal değişme içindedir. Siyasî iktidar, Anayasa'nın benimsediği «karma ekonomi» ilkesine uygun olarak, bir taraftan ferdî teşebbüsün faaliyet alanını genişletip finansman ve teknolojik gücünü yükseltmeye çalışırken diğer taraftan eko-

nominin kuramsal yapısında ve işleyişinde devamlı düzenlemeler yapılmaktadır. Bu amaçla çeşitli yasalar, yasa hükmünde kararname ve çeşitli tüzük ve yönetmelikler uygulamaya konmaktadır. Bu düzenlemelerin yasalar ve yasa hükmünde kararname yoluyla yapılması, Zatî Devletlerinin malûmları olduğu üzere Anayasa ve Anayasa Mahkemesi Kuruluş Kanunu'nda gösterilenler tarafından talep edildiği zaman, Anayasa'ya uygunluk denetimine tabî tutulmaktadır. Salt ekonomik içerikli de olsa, bu gibi kanun ve kanun hükmünde kararname-lerin; başta eşitlik, kamu yararı, vergi ödevi, çevre ve doğal kaynakların korunması ve denetimiyle ilgili kurallar olmak üzere Anayasa'nın ilkelerine ve ruhuna uygunluk denetiminden geçirilmesi Anayasa'nın buyruğudur. Ekonomik konuların toplumu yakından ilgilendirmesi nedeniyle bu konulara ait Anayasa Mahkemesi kararları kamuoyunda geniş şekilde tartışılmakta, değerlendirilmekte ve eleştirilmektedir. Bütün bu değerlendirme ve eleştiriler, olumlu ve olumsuz da olsa Mahkememiz üyeleri tarafından dikkatle incelenmekte ve bir otokontrol aracı olarak önemle değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler yapılırken bu Yüce Kuruma mensup olmanın gerektirdiği sorumluluk, ciddiyet ve ağırbaşlılığın korunmasının idraki içinde bulunan ve davranışlarını bu yönde titizlikle sürdüren tüm çalışma arkadaşlarıma huzurlarınızda teşekkür etmeyi borç bilirim.

Sayın Cumhurbaşkanımız,

Bu yılki Kuruluş Yıldönümü törenlerimizin bir özelliği de Avrupa Ülkeleri Anayasa Mahkemesi Başkanlarıyla Temsilcilerinin bu mutlu günümüze katılmış bulunmalarındır.

Cumhuriyetimizin teşriî, idarî ve kazaî kurumları Avrupalı meslektaşları ile karşılıklı ilişkileri geliştirmeye büyük önem vermektedir. Hükümetimizin Avrupa Topluluğu'na tam üyelik başvurusu ile Türkiye, kendini batı dünyasının ayrılmaz bir parçası saydığını kanıtlamıştır. Türkiye, sadece coğrafi yönden değil, aynı zamanda demokratik, lâik, insan hak ve hürriyetlerine saygılı siyasal rejimi ile de Avrupa'nın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu inanca yürekten sahip çıkan Anayasa Mahkememiz, Anayasa Mahkemesine sahip Avrupa ülkeleri ile sıkı ilişkiler kurmuş bulunmaktadır. Nisan ayında Lizbon'da yapılan Yedinci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı'na katıldığımız gibi bu kuruluşun organizatör üyeliğine seçilmiş bulunuyoruz. 1990 yılında yapılacak Konferansın Yurdumuzda toplanması da kararlaştırılmış bulunmaktadır. Az sonra size takdim edeceğimiz konuklarımızı-

zın Ankara'ya gelerek 25. Kuruluş Yıldönümü törenlerimize katılmalarını, onların da Türkiye'yi Avrupa'nın ayrılmaz ve vazgeçilmez bir parçası saydıklarının delili olarak kabul ediyor ve kendilerine içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımız,

25 yıl bir devlet kuruluşu için kısa sayılacak bir süredir. Ancak bu yıl Cumhuriyetimizin 64. Yıldönümünü kutlayacağımız hatırlanırsa Anayasa Mahkemesi'nin 25 yıllık ömrünü, Cumhuriyet rejimi içinde Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkilerine verilen önemin tarihsel bir geleneğe dayandığını söyleyebiliriz. Gerçekten, Anayasamızın Giriş Bölümünde açıklıkla belirtildiği gibi yasama, yürütme ve yargı organları arasındaki ayırım, organlar arasındaki bir hiyerarşik yapıyı değil bir uzmanlaşmayı ve işbölümünü yansıtır. Dolayısıyla yasama organının faaliyetlerini Anayasaya uygunluk açısından denetleyen Mahkememizin varlığı, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, lâik ve insan hak ve hürriyetlerine saygılı bir biçimde devamının en başta gelen teminatıdır. Ebediyete kadar devam edeceğine inandığımız Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet yapısı içinde Anayasa Mahkemesi Türk Ulusu'nun güven ve itimatına lâyık olduğu sürece varlığını koruyacak ve görevini sürdürecektir.

Zatî Devletlerine ve bütün konuklarımıza bu mutlu günümüzde bizleri onurlandırdıkları için tekrar şükranlarımı arzeder, bize bu salonu tahsis eden T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürü Sayın Kemal Akkaya'ya teşekkürlerimi sunarım.